

OM GEEN TRAAAN TE LATEN
MAAR WEL IN SNIKKEN UIT TE BARSTEN

© *Toby van der Wiel*
tobyvander@hotmail.com

Voorwoord

Dikke tranen in grote ogen, met ingehouden snikken. Van verdriet. En dan opeens: nieuwe dikke tranen, in diezelfde ogen, maar nu met een schaterend gelach. Van plezier. Zo zag ik Toby voor de eerste keer. Het was in oktober 1987, tijdens een schoolkamp van de J.C. van Andelschool (*), waar ik als begeleidend leerkracht bij was. Op een avond ging ik, verkleed als zandmannetje met een opgeplakte snor en een afgezakte baard, de kinderen goedenacht wensen. En dat vond dat kleine, zwarte jongetje met zijn betraande ogen blijkbaar heel erg vermakelijk.

Een jaar later kwam Toby bij mij in de klas. In zijn dossier kon ik lezen dat deze jongen een aantal gruwelijke ervaringen in zijn geboorteland Haïti had meegemaakt. Ik wist van het gewelddadige regiem van Bébé Doc en zijn beruchte militie Tonton Macoute. Maar ik kon toen niet bevroeden dat de gebeurtenissen in Toby's jongste jeugd zo'n enorme invloed zouden hebben in zijn latere leven. In dat jaar zag ik ook met mijn eigen ogen de enorme veerkracht van kinderen. In de pedagogiek werd er in die tijd daar veel aandacht aan besteed (**), en bij Toby zag ik inderdaad minder wanhoop, meer vertrouwen, meer plezier, veerkracht. Maar ik bleef mij afvragen of voor deze jongen ooit een "hersteld, gewoon leven" haalbaar zou zijn (***). De jaren erna zag ik Toby af en toe in de gangen en op het plein van de school, totdat hij van school ging. We verloren elkaar uit het oog.

In 2007 vernam ik dat Toby in de gevangenis van Veenhuizen beland was. Via zijn ouders werd geregeld dat mijn vrouw Marola en ik hem konden bezoeken. Het was goed om hem weer te zien en te spreken. Doordat de bezoekersruimte van een gevangenis niet bepaald een plek is om je ziel bloot te leggen vertelde hij summier en mondjesmaat wat er met hem gebeurd was.

Weer terug in de vrijheid bezocht Toby het jaarlijkse reünietje dat ik met een paar oud-leerlingen organiseerde. Hij begon steeds meer te vertellen over wat hem in zijn leven overkomen was. Tijdens een wandeling langs het strand van Borkum bemerkte ik dat er nog steeds meer in Toby bruiste en broeide dan ik aan de buitenkant

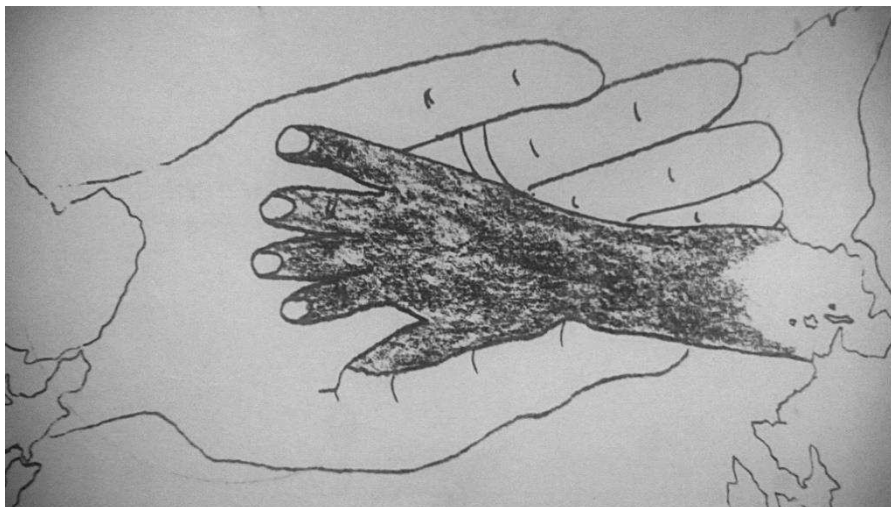
gemerkt had. Hij vertelde toen over zijn pogingen om vat op zichzelf te krijgen. En over zijn verdriet en wanhoop als hij weer in zijn eigen valkuil van, zoals hij het noemde, liegen en bedriegen was gelopen. In 2013 kwam Toby bij mij met de vraag of ik hem wilde helpen met het op papier zetten van een verhaal. Zijn verhaal. Het schrijfproces verliep met horten en stoten, maar stopte nooit. Op een middag hebben we zijn verslagen waarin hij, vaak met behulp van zijn vader Wim en moeder Gonnie, zijn leven in fragmenten beschreven had, bijna tot op de zin met een schaar uit elkaar geknipt. Toen lag zijn leven letterlijk in snippers, zoals dat voor hem figuurlijk ook al die tijd al was geweest. Strookje voor strookje, stukje bij stukje hebben we zijn levensverhaal toen in elkaar gepuzzeld. Zo heeft Toby, althans op papier, zijn leven geordend. Hij ontdekte dat de gruwelijke ervaringen in zijn jeugd hebben geleid tot een post-traumatische stressstoornis. Hij beschrijft in dit boek wat dat betekend heeft voor zijn leven. Daarmee leert hij ons wat ervaringen met geweld met een mens kunnen doen. En hij leert ons dat het mogelijk is om met die trauma's om te gaan. Met zijn boeiende verhaal geeft Toby inzicht in zijn gecompliceerde leven. Aan het op papier zetten van zijn levensverhaal heb ik heel graag mee gewerkt. Niet alleen omdat het Toby verder helpt, maar ook omdat zijn verhaal voor iedereen die zich betrokken voelt bij “probleemkinderen” zeer verhelderend zal zijn. En mocht U weten: er heeft nooit ene Toby op de Van Andelschool gezeten, dan hebt U gelijk. In zijn schooltijd ging Toby onder de naam Serge door het leven. Hoe dat kan, leest U ook in dit boek.

Dr. C.E.J. Grol, PhD, MA Ed.

(*) J.C. van Andelschool: school voor speciaal onderwijs verbonden aan het Pedologisch Instituut Van Andel-Ripke te Groningen.

(**) Redl, F. en Wineman, D. (1973). *Kinderen die haten: Omgaan met agressieve gedragsstoornissen bij probleemjongeren* (3^{de} Dr.). Utrecht: Erven J. Bijleveld.

(***) Ter Horst, Dr. W (1977). *Het herstel van het gewone leven*. Groningen: Wolters-Noordhoff.



Zwart zijn je armen, zwart jouw gezicht.
Zwart zijn je ogen, die op ons zijn gericht.
Alleen ben je gekomen uit dat verre land.
Nu gaan we samen verder, hand in hand.
Samen als één gezin, ja groot en klein,
omdat wij allen kind'ren van één Vader zijn.

Onder Gods leiding werd aan onze zorg toevertrouwd

SERGE

geboren te Haïti

18 okt
17 sep.

Gonnie, Wim en Herk van der Wiel
Azaleastraat 14 te 9611 GC Sappemeer
14 mei 1984.

Hoofdstukken

Inleiding	9
Haïti	11
Basisonderwijs	16
Middelbaar onderwijs	22
Mijn huis	24
Incidenten	28
Rademarkt	33
Ter Apel	38
Veenhuizen	51
Nawoord	59
Woord van dank	63